

ставки податку на прибуток корпорацій встановлюються щорічно на фінансовий рік, який завершився. Корпораціям надано право всі витрати на НДДКР відносити на витрати виробництва незалежно від розміру. Крім цього, у англійській системі оподаткування притаманна досить велика кількість пільг. Зокрема це стосується обкладання податком дивідендів компаній та прибутку на приріст капіталу [3]. Таким чином, навіть в сучасних умовах загострення кризових явищ зберігається тенденція до податкового стимулювання активізації інвестиційних процесів [4].

Уряд Німеччини широко використовує неоподатковувані надбавки на виробництво товарів за рахунок інвестицій, а також інвестиції у сферу НДДКР, зменшення ставок корпоративного податку, зміна податкової структури, зменшення податку на дохід і прибуток з одночасним збільшенням податку на споживання та додану вартість [3].

Податкова система Франції характеризується широким спектром інструментів стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів. У цій країні вже з 90-х рр. впроваджено податкову політику збільшення пільг щодо користування коштами податкового кредиту на проведення дослідницьких робіт, підвищується його найбільший розмір, спрощується порядок і процедура оформлення права на пільги щодо його отримання, створюються більш сприятливі умови для венчурних компаній. Також таким суб'єктам господарювання надається право нараховувати податковий кредит на підставі приросту витрат на НДДКР стосовно загальної суми витрат, які були здійснені в попередні роки [3].

Під час загострення кризових явищ яскраво проявляється потреба в трансформації економіки зі зміщенням акцентів у запровадженні відповідних фінансових інструментів стимулювання інвестиційних процесів як підґрунтя для необхідних структурних змін. Зважаючи на досвід країн із розвинутою ринковою економікою серед таких інструментів можна виокремити: прискорення амортизацію обладнання та машин; інвестиційний податковий кредит; стимулювання вкладення коштів у науково-технічні розробки [5].

Якщо більш детально розглянути питання фіскального стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, то найпоширенішим з його інструментів є введення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів інноваційної діяльності. Цей інструмент є досить ефективним оскільки його застосування вимагає від всіх учасників інвестиційно-інноваційного процесу жорсткого дотримання всіх процедур та цільового використання отриманих преференцій, що, у свою чергу, зумовлює здійснення постійного моніторингу їх результативності з метою досягнення бюджетних та соціально-економічних завдань.

Список використаних джерел: 1. Адаменко І. П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнес Інформ*. 2014. № 3. С. 341-345. 2. Блискавка Т. Зарубіжний досвід фіскального регулювання інноваційного процесу в економічно розвинених країнах. *Дослідження міжнародної економіки*: збірник наукових праць. 2011. Вип. 1(66). С. 155-165. 3. Литвиненко Я. В. Податкова політика. Київ: МАУП, 2003. 224 с. 4. Innovations in taxation: A new forum for tax reform professionals. Fiscal reform & Economic Governance. URL: <http://www.fiscalreform.net>. 5. Кризька Р. Використання податкових інструментів регулювання інвестиційно-інноваційних процесів у системі антикризових заходів в Україні. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. Вип. 2. С. 112-119.

УДК 338.48:336.22

В. Я. Павлоцький, старший викладач кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

ЗМІНИ У ПОДАТКОВОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: туристичний збір, ринок готельних послуг, конкурентоспроможність засобів розміщення туристів.

Конкурентне середовище функціонування вітчизняних підприємств сфери туризму, зокрема, засобів розміщення туристів, формується під впливом низької ринкової консолідації, сезонного характеру та суттєвої залежності попиту від коливань рівню доходів споживачів. Усі вказані фактори зумовлюють високу інтенсивність конкуренції на ринку готельних послуг і, отже, чутливість суб'єктів господарської діяльності до будь-яких змін у зовнішньому

оточенні. Серед складових останнього, політико-правові чинники і, передусім, податкові інструменти, виправдано розглядаються як такі, що мають пріоритетне значення [1, с. 152]. Тривалий період податкове законодавство, у частині, що стосується туристичної діяльності, було майже незмінним. Ця ситуація, на жаль, не була слідством ефективного фіскального регулювання, проте загальний податковий контекст господарювання залишався стабільним. Наприкінці минулого року парламент схвалив внесення коректив до Податкового кодексу України, що, зокрема, стосуються бази нарахування туристичного збору. На теперішній час вітчизняні готельні підприємства повинні дотримуватись зі змінами в редакції 268 статті ПКУ (регулюючої справляння туристичного збору), що набули чинності з поточного року. Якщо раніше ставка збору, яку встановлюють місцеві ради, становила від 0,5 до 1% вартості проживання у місцях тимчасового розміщення (майже завжди обиралося максимальне значення), то сьогодні вітчизняні туристи мають сплачувати до 0,5%, а іноземні (в'їзні) – до 5% розміру мінімальної заробітної плати, законодавчо встановленої на 1 січня звітного року, для однієї особи за одну добу тимчасового розміщення [2]. Остаточний розмір ставки збору, у вказаних вище межах, як і раніше, визначають місцеві ради, проте наслідки їх рішення нині є набагато більш значущими та, навіть, такими, що потенційно впливають на конкурентну ситуацію на локальних ринках готельних послуг. Проілюструємо це у табл. 1 на прикладі системи ставок туристичного збору, встановленої цього року муніципальною владою трьох найбільш популярних серед туристів міст України – Києва, Одеси та Львова.

Таблиця 1

Ставки туристичного збору, встановлені у 2019 р.

Місто	Ставка туристичного збору, % від мінімальної заробітної плати за добу перебування	
	для внутрішніх туристів	для в'їзних туристів
Київ	0,4	1,0
Одеса	0,5	0,5
Львів:	залежно від вартості проживання за добу	
- до 350 грн.	0,2	0,2
- 351-750 грн.	0,3	0,3
- 751-1200 грн.	0,4	0,4
- більше 1200 грн	0,5	0,5

Джерело: складено автором за даними офіційного інтернет-порталу КМДА та офіційних інтернет-сайтів міських рад міст Одеси та Львова.

Принципи, за якими визначались параметри туристичного збору, цілком відповідають діючій (або, на жаль, реально відсутній) концепції розвитку туризму у відповідних містах. Так, Київська міська влада у главу кута ставить суто фіскальний аспект, сподіваючись значно збільшити надходження від збору і, відповідно, бюджетні витрати на утримання туристичної інфраструктури. У Львові був обраний принципово інший підхід, який шляхом диференціації ставки збору наближає його розмір до минулорічного. Основним пріоритетом при цьому є збільшення завантаження готельних закладів. В Одесі схвалили найбільш простий варіант формування ставки туристичного збору, яка є фіксованою та не залежить ні від вартості розміщення, ні від організаційної форми туризму. На наш погляд, таким чином Одеська міська влада відмовилась від одного з реальних важелів місцевої туристичної політики.

Однак безпосередньо зміна механізму нарахування туристичного збору суттєво вплинула на ринкові позиції відносно невеликої кількості засобів розміщення – переважно, бюджетних готелів, хостелів, баз відпочинку, у тих регіонах, де ставки збору не залежать від вартості проживання. Справжня проблема лежить в іншій площині. Фактичне підвищення вартості розміщення за рахунок непрямих фіскальних інструментів майже однаково впливає на готельні підприємства, що працюють у стандартному нормативному полі. Але поза ним залишається велика кількість індивідуальних засобів розміщення, передусім, приватної житлової нерухомості, що використовується для прийому туристів.

Наприклад, за даними офіційної галузевої статистики, що узагальнює показники діяльності колективних засобів розміщування, у 2017 р. 182 відповідних підприємства м. Київ надали пос-

луги 11 554,4 тис. туристів [3]. У тому ж році, за інформацією Управління туризму Київської міської державної адміністрації, столицю відвідали 4 млн туристів. У минулому 2018 році для фізичних осіб-підприємців, які є власниками колективних засобів розміщення, навіть було скасоване подання галузевої статистичної звітності, що ускладнює попереднє порівняння. Реєстр податкових агентів, які справляють туристичний збір, розміщений на офіційному сайті Одеської міської ради, на даний час налічує 417 суб'єктів, у тому числі – 326 фізичних осіб-підприємців. При зверненні до популярного сайту онлайн-бронювання послуг розміщення Booking.com легко побачити, що в Одесі наявні більше 5 тис. пропозицій поселення туристів.

З причин низької ефективності податкового адміністрування, власники індивідуальних засобів розміщення не тільки не перераховують туристичний збір, але також практично не сплачують податок на нерухомість, що мав би стати аналогом корпоративних податків готелів.

Такий стан справ помітно змінює конкурентну ситуацію на ринку готельних послуг. Сумлінні платники туристичного збору опиняються в завідомо програшному конкурентному становищі щодо індивідуальних засобів розміщення туристів.

Змінити ситуацію, що склалась, можна шляхом внесення змін у податкове законодавство, стосовно туристичного збору (передусім, суттєво зменшивши кількість необґрунтованих пільг), кардинально змінивши підхід до статистичних спостережень за наданням послуг розміщення і, головним чином, покращивши фіскальний контроль над усіма податковими агентами, включаючи тих, хто не визнає за собою цей статус.

Список використаних джерел: 1. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції: монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименка, О. Л. Михайлюк. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 332 с. 2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI у поточній редакції від 01.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. 3. Статистичний бюлетень Державної служби статистики України «Колективних засоби розміщення в Україні у 2017 році». URL: <http://ukrstat.gov.ua/>.

УДК 336.143

В. М. Пастернак, студент

Науковий керівник: **С. П. Барановська**, канд. екон. наук, доцент

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Ключові слова: оподаткування, податкова система, податкове навантаження, податки.

Важливу роль у розвитку економіки відіграє стан системи оподаткування. Завдяки цій системі здійснюється регулювання економічної соціальної та інвестиційної діяльності. Проблема оподаткування підприємств належить до тих, які потребують особливої уваги, оскільки податки формують грошові кошти держави та різносторонньо впливають на суб'єкти господарювання.

Згідно з визначенням, податок на прибуток підприємств – це прямиий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від зареалізаційних операцій [1]. Дійсна податкова система України формувалась довгий період, проте нині її не можна вважати досконалою. Сьогодні можна відслідкувати певні недоліки, які стосуються оподаткування підприємств, що, звісно ж, негативно впливає на їх діяльність.

Спочатку варто згадати відсутність стабільної податкової системи. Це передусім проявляється в частій зміні видів податків та їх ставок, у неоднозначності викладу інформації в податковому законодавстві, суперечність окремих норм законів один одному. Також негативним фактором є складність системи оподаткування, а саме раціональний вибір показників, які б достовірно відображали рівень податкового навантаження та його розподіл між споживанням, доходами і майном, а також між категоріями платників. Спочатку в Податковому кодексі як базова ставка податку на прибуток визначалась ставка 16 %, поступово вона підвищилась до 18 %. [2]. Нерівномірність податкового навантаження – це також один із недоліків податкової системи. Внаслідок чого виникає ситуація, за якої через ухиляння від сплати